

EUSKAL HEDABIDEEN URTEKARIA

20 25
26

KOMUNIKAZIOA EUSKARA
MUNDUA INFORMAZIOA MEZUA IDEIAK
RAKURRI ENTZUN IKUSI ARNASTU HARTU
UHINKI PLATUAK DATUAK SAREAK ETXEN KIKEREMAN
PARRA HEGOA EKIA MENDEA SEBUNDUA
EUSKAL HEDABIDEAK
BERTUKOAK
OSOAK
ZURRA
(TSASTA)

EUSKAL
HEDABIDEEN
URTEKARIA

20 $\frac{25}{26}$

Erakunde babesleak:

Partaideak:

Hibai Castro Egia
Euskal Hedabideen Behategia

Igor Astibia Teiletxea
HEKIMEN Euskal Hedabideen Elkarteko zuzendaria

Pello Urzelai Agirre
Berriako IKT arduraduna eta Kazetaritza ardatz buletinare egilea

Ane Zuazubiskar Iñarra
Kazetaria eta Mondragon Unibertsitateko irakaslea

Teixa Ihidoy
Euskal Irratiak elkarteko zuzendaria

Jose Luis Román Jimenez
EITB Mediako zuzendaria
Iker Gonzalez Rodriguez
EITBren albistegi digitaleko burua
Maite Goñi Eizmendi
EITBko irrati eta audio zuzendaria
Iraide Muga Zubiaur
PRIMERANeko burua
Nerea Zendoia Elexpuru
MAKUSiko burua

Aitziber Agirre Ruiz de Arkaute
Elhugar Zientzia

Libe Mimenza Castillo
NOR Ikerketa Taldea, Euskal Herriko Unibertsitatea (EHU)
Euskal Hedabideen Behategia
Naïke Usabiaga Urruzola
Irutxuloko Hitza
Aitziber Arzallus Elola
GUKA

Lukas Hiriart
Euskararen Erakunde Publikoa

Ane Zuazubiskar Iñarra
Eneko BidegainAire
Humanite eta Hezkuntza Zientzien Fakultatea,
Mondragon Unibertsitatea

Ander Goikoetxea Pérez
NOR Ikerketa Taldea, Euskal Herriko Unibertsitatea (EHU)
Udane Goikoetxea Bilbao
Euskarazko komunikabideen audientzi azterketa proiektua
Euskal Herriko Unibertsitatea (EHU) -US24/19-

Xalbat Alzugaray Etxeberri
Kazetaria eta EHU-EITB Multimedia Komunikazioa masterduna

Arantza Gutierrez Paz
GMMP 2025eko EHUko monitoreo taldearen koordinatzailea
Tania Arriaga Azkarate
Maider Eizmendi Iraola
Itxaso Fernandez Astobiza
Erika Fernandez Cabello
GMMP 2025eko EHUko begirale-taldeko kideak

Josu Amezaga Albizu
Ane Martinez Juez
Libe Mimenza Castillo
NOR Ikerketa Taldea, Euskal Herriko Unibertsitatea (EHU)
Euskal Hedabideen Behategia

2026ko otsaila

Editoreak:

Hibai Castro Egia
Libe Mimenza Castillo

Diseinua eta maketazioa:

BO5T talde grafikoa

*Azaleko arrauna AAren laguntzaz eginda dago

ISBN: 978-84-09-82787-9
Lege gordailua: SS-1440-2015

BEHATEGIA

Gizarte eta Komunikazio Zientzien Fakultatea
Sarriena z/g, 48940 Leioa
✉ behategia@behategia.eus
www.behategia.eus

📷 🗣️ 📧 @behategia

📞 94 601 81 54

aurkibidea

Euskal Hedabideen Urtekaria 2025-2026: egindakoari begiratu, egitekoak zehazteko	9
Hibai Castro Egia	
1. Sasi guztien azpitik...	13
Igor Astibia Teiletxea	
2. Nazioarteko joerak eta hedabideen erronkak 2026an	23
Pello Urzelai Agirre	
3. Twitter osteko lehen urtea	33
Ane Zuazubiskar Iñarra	
4. Euskal Irratiak sarean: hurbiltasuna oinarri, etorkizuneko erronken aurrean	37
Teixa Ihidoy	
Euskal Irratiak sarea berriz pentsatuz, erronkei elkarrekin aurre egin eta lankidetzaren bidez etorkizuna eraikiz.....	38
Elkarrekin eramaiten ditugun erronka nagusiak trantsizio digitalaren aitzinean:	40
Euskal Irratiak sarea, eduki eta presentzia digitala garatzeko bidean	43
Euskarazko hedabideekin elkarlan etorkizunak sortzen ditugu.....	45

5. EITB TALDEA, arkitektura digital berriaren eredu lehiakorra **47**

Jose Luis Román Jimenez

Orain.eus abian da..... 50

Iker Gonzalez Rodriguez

GUAUren urtebetetzea: EITBren audioak etorkizunera
jauzi egin du..... 51

Maite Goñi Eizmendi

PRIMERAN: 2025. urteko laburpena eta 2026.
urteko helburuak..... 55

Iraide Muga Zubiaur

Proiektua sendotzeko urtea izan da MAKUSIn..... 56

Nerea Zendoia Elexpuru

6. Elhuyar Zientzia: bateratu + esperimentatu, jauzi egiteko **59**

Aitziber Agirre Ruiz de Arkaute

CMS-a eta artxibo bizia..... 60

Eta zuk, zer iritzi duzu zientziaz?..... 62

Zientiaren Euskarazko Komunikazioaren Behatokia..... 63

Zientzia gizarteratzeko modu berritzaileak:..... 65

7. Datu bat: euskal hedabide guztiak ari dira analitika digitala lantzen **67**

Libe Mimenza Castillo

Irutxuloko Hitza..... 74

Naike Usabiaga Urruzola

GUKA..... 75

Aitziber Arzallus Elola

Erreferentziak..... 76

8. Kazetaritza Euskaraz Unibertsitate Diplomaren Ipar Euskal Herriko lehen promozioa **77**

Lukas Hiriart

9. Lea-Artibai, Mutriku eta Busturialdeko Hitzaren eta Hamaikaren balio soziala **81**

Ane Zuazubiskar Iñarra eta Eneko Bidegain Aire

1. Lea Artibai, Mutriku eta Busturialdeko Hitzaren balioa..... 80

1.1. Lurralde-egituratzea eta eskualde izaera..... 80

1.2. Euskararen sustapena..... 81

1.3. Gertutasuna eta kazetaritzaren kalitatea..... 82

1.4. Baliabideen eraginkortasuna eta profesionaltasuna..... 82

1.5. Artxiboa eta memoria..... 83

1.6. Balio kuantitatiboa..... 84

2. Hamaikaren balio soziala	87
2.1. Lurralde Ikuspegia.....	87
2.2. Euskal Kulturaren Sustapena.....	87
2.3. Hedabideen aniztasuna.....	89
2.4. Elkarlana eragileekin.....	89
2.5. Elkarlana beste hedabideekin.....	90
2.6. Kazetaritza eta formazioa.....	91
2.7. Balio kuantitatiboa.....	91
3. Ondorioak	92

10. Kazetaritza parte-hartzailea, komunitarioa eta alternatiboa Euskal Herrian: gertutasuna eta kritikotasuna desinformazioaren eta AAre garaian

95

Ander Goikoetxea Pérez ; Udane Goikoetxea Bilbao

1. Definizio eta ezaugarriak gurean.....	97
2. Aiaraldea.....	100
3. Antxeta.....	102
4. Hala Bedi.....	103
5. Pikara Magazine.....	106
6. Gibel solasa.....	107
7. Bibliografia.....	108

11. Uhin herrikoietatik, uhain sozialera: korrikaren zuzeneko segipenaren garrantzia Ipar Euskal Herriko irratietan

109

Xalbat Alzugaray Etxeberri

1. Sarrera	110
2. Metodologia	111
3. Emaitzak	112
3.1. Hiru irradi alternatibo	112
3.2. Korrikaren zuzeneko: orotarikoa eta bateratzailea	114
3.3. Emozio anitzeko arnasberritze tresna	116
4. Ondorioak	117
5. Erreferentziak	118

12. Emakumeen presentzia Hego Euskal Herriko hedabideetan: GMMPko argazkia bost urteren ondoren

119

**Arantza Gutierrez Paz, ; Tania Arriaga Azkarate, Maider Eizmendi Iraola,
Itxaso Fernandez Astobiza, Erika Fernandez Cabello,**

1. Komunikazioaren genero-ikerketak azken bost urteotan Euskal Herrian	121
2. Metodologia	124
2.1. GMMP proiektuaren metodologia.....	124
2.2. Hedabideen lagina	124
2.3. Fitxa teknikoa.....	125

3. Emaidzak.....	126
3.1. Emakumeen presentzia albisteetan.....	126
3.2. Albisteen egileen generoa.....	128
3.3. Albisteetan agertzen diren emakumeen soslaiak.....	130
3.4. Emakumeen rola albisteetan.....	131
3.5. Zenbakietatik harago.....	133
4. Ondorioak.....	134
5. Bibliografia.....	135

13. Euskara hutsezko herri ekimeneko hedabideen webguneen audientziak 2025. urtean: errekor berri bat.

137

Josu Amezaga Albizu, Ane Martinez Juez, Libe Mimenza Castillo

1. Hedabide zerrenda, datu-iturriak eta metodologia.....	138
2. Datuak ondo baloratzeko kontuan hartu beharrekoak.....	140
3. Web trafikoa, egonkortze bidean.....	41
3.1. Saioak.....	141
3.2. Erabiltzaileak.....	148
3.3. Saioen denbora.....	149
4. Kontsumoaren gailua eta trafikoaren jatorria.....	150
5. Ondorioak.....	154
6. Erreferentziak.....	156

Ane Zuazubiskar Iñarra eta Eneko Bidegain Aire

Mondragon Unibertsitatea, Humanitate eta Hezkuntza Zientzien Fakultatea

*I*kerketa honek euskarazko bi hedabideren —
Lea-Artibai, Mutriku eta Busturialdeko Hitza eta
Hamaika Telebista— balio soziala aztertzen du.
Metodologia kualitatiboan oinarrituta, bi hedabideen
interes-talde nagusiekin egindako elkarrizketak baliatu
dira. Emaitzek erakusten dute bi hedabideek funtsezko
ekarpena egiten dutela lurralde-kohesioan, euskararen
normalizazioan, kulturaren hedapenean, gizarte-
eragileekin elkarlanean edota memoria kolektiboaren
eraikuntzan. Ondorio nagusien artean nabarmentzekoa
da euskarazko hedabideek, baliabide mugatuak izan
arren, gizartearentzat sortzen duten balio sozial eta
sozioekonomiko handia.

Aurreko urteetan, euskarazko hedabideen balio soziala neurtzen aritu gara. *Berria*, *Goiena*, *Argia* eta *Alea* hedabideen balio soziala neurtu ondoren, oraingoan *Lea Artibai*, *Mutriku eta Busturialdeko Hitza* eta *Hamaika* izan dira ikertutako hedabideak. Bi hedabide horien 2024ko balio soziala ikertu dugu, arreta handiena balio kualitatiboari jarrita. Horretarako hedabide bakoitzaren interes-taldeekin bildu gara, haien arabera hedabide horiek egiten duten ekarpena ezagutzeko.

Hauek izan dira *Lea Artibai*, *Mutriku eta Busturialdeko Hitza* hedabideari buruz elkarrizketatutako interes-taldeak: Lea Artibai ikastetxea, Ibarrangeluko Udala, Berriatuko Udala, 11Barri, EIKA, Bizkaiko Bertsozale Elkarte, Gernika Memoriaren Lekuko, AEK eta Helmugak proiektua.

Hamaika Telebistari dagokionez, honako hauekin bildu gara: Udalbiltza, UEMA, Berria, Naiz Irratia, Gure Esku, Bilgune Feminista, Durangoko Azoka, UEU, Taupa Mugimendua eta erabiltzaile bat.

Artikulu honetako baieztapenak eta iritziak elkarrizketatu horienak dira.

HITZA

LEA-ARTIBAI
MUTRIKU
BUSTURIALDEA

1. Lea Artibai, Mutriku eta Busturialdeko Hitzaren balioa

Lea Artibai, Mutriku eta Busturialdeko Hitza tokiko egunkariaren jatorrian beste bi egunkari zeuden: *Lea Artibai eta Mutrikuko Hitza* 2003an sortu zen eta *Busturialdeko Hitza* 2005ean. 2010ean bateratu ziren.

1.1. Lurralde-egituratzea eta eskualde izaera

Hitzak eskualde-izaera elikatzen eta indartzen du, egitura administratiboetatik harago. Lea Artibai eta Mutriku arteko lotura historiko eta naturala sendotu egin da hedabidearen bidez eta herri batzuk gertuago sentitzen dira *Hitza*

dagoelako. Eskualdea bere osotasunean lantzen duen komunikabide bakarra denez, herritarren arteko harremanak edukitzeko komunikabide naturala eta erreferentziala bihurtu da.

Batasun eta kohesio horretaz aparte, *Hitzak* ezinbesteko funtzioa betetzen du eskualdeko herrien arteko oreka mantentzeko, bereziki nukleo handien eta txikien artean, herri txikiei ahotsa ematen dielako. *Hitza* ez balego, Gernika bezalako herri handiek «nukleo xurgatzaile» moduan jokatuko lukete informazio aldetik. Hedabideak, ordea, arreta berezia jartzen die herri txikiagoei, eta haien existentzia eta dinamismoa bermatzen ditu.

Eskualdearen ikuspegi osoaz eta herri bakoitzak duen tokiaz gain, herritarrei ondoko herrian gertatzen denaren berri ematen die (jaiak, errepide mozteak, agenda...) eta horri esker herrien arteko harremana eta elkar ezagutza sustatzen du.

Horrela, eskualdeko jendearen artean komunitate zentzua indartzen du, eta eragile eta elkarteei bestela iritsiko ez liratekeen lekuetara iristeko aukera ematen die. Ez zaie erronka txikia iruditzen, gaur egungo «testuinguru globalizatuan», non «sarritan urruneko edukiak gertuago sentitzen» diren. «Gauzarik estrategikoa da gaur egun», elkarrizketatu baten ustez.

1.2. Euskararen sustapena

Euskara da kohesio horren oinarritzko lehengaia. Eskualdea euskararen arnagunea izanik, *Hitza* «arnaguneen ikono» gisa ikusten dute. Komunikabideak euskaraz egiteak «normaltasunaren barruan» kokatzen du euskarazko jarduna. Hartara, herritarrek informazioa euskaraz jasotzearen onura da hizkuntza horren normalizazioa. *Hitza* da eskualdean euskararen normalizazioari «ekarpen estrategikoa egiten dion komunikabide bakarra», euskalgintzan «oinarrizko zutabe» gisa finkatuta baitago.

Gainera, euskaraz alfabetatu gabeko 60 urtetik gorako jende asko dago eskualdean, eta hauek «ez lirateke hasiko euskaraz irakurtzen liburu batetik»; haatik, *Hitza* irakurtzen dute. Hori lortzeko, eragin handia du lantokietan zein tabernetan euskarazko prentsa hurbila eskura jarri izanak. Gertuko informazioa jasotzen hasi izanak gero beste eduki batzuetara (liburuetara) saltoa egiteko bidea eman die.

Bestalde, *Hitzako* edukiak erabilgarri izaten dira edo izan daitezke herriko hizkera «hobeto ulertzeko». Elkarrizketatuek ikasteko baliabide izaera aitortu diete eduki horiei, B2 mailatik aurrera eta C1/C2 mailan. AEKko C1 mailako ikasleei zenbait hilabetez harpidetza digitala doan izateko aukera ere eskaintzen diete. Irakurtzeko ohitura hori sortzeari esker, alfabetatze lan orokortu batek lukeen gastua aurrezten dute gizarteak edo erakunde publikoek.

Horrez gain, «integrazio tresna» ere bada *Hitza*, immigrazio-tasa handia duen eskualde horretan. Komunitatea ehuntzerako orduan, balio transbertsala du, bai bertakoentzat, bai etorri berrientzat, euskalduntzeko eta komunitateko parte sentitzeko tresna esanguratsua baita.

1.3. Gertutasuna eta kazetaritzaren kalitatea

Hitza-ren gertutasuna da bere ezaugarririk preziatuena interes-taldeentzat, eta hainbat modutan gauzatzen da. *Hitzako* kazetariak «bulegoetan itxita» egon ordez, «herriz herri dabilta, aurrera eta atzera». Presentzia fisiko horrek herritarren edota eragileen eta kazetarien arteko harremana «naturala, hurbilekoa eta erraza» izatea dakar. Eskualdeko edozein ekimen sortzen denean, «jendeak berez jotzen du *Hitzara*», eta «hedabideak prestutasun osoa erakusten du adi egon eta oihartzuna emateko».

Alde horretatik, prentsa agentzia «herritarra» dela aipatu dute batzuek, «herrietako gai guztietara iristeko gaitasuna duelako». Kazetariak «antena izaera» dute. «Herrietan txertatuta daude, iristen dira herrietako gaietara, herriz-herri saretuta daude. Testuinguru globalizatzaile honetan, bertakoari garrantzia ematen dio... Gure burua salbatzeko modu bakarra izango da hori, eta *Hitzak* betetzen du funtzio hori».

Kazetaritzaren kalitatea gertutasun horretatik elikatzen dela uste dute elkarrizketatuek. Interes-taldeetako kideren batek «zero kilometroko kazetaritza» kontzeptua erabili du hau definitzeko. Bertakoa bertakoari kontatzeak eta hori euskaraz egiteak «hurbiltasuna eta egiazkotasuna ematen dio informazioari». Beste egunkari batzuek urrunagotik begiratzen diote tokikoari. «Askotan Bilbotik jartzen dizkiete tituluak» albisteei. «*Hitzak*, ordea, gertutik lan eginez kazetaritza hobea eta zehatzagoa egiteko erraztasuna du».

Herri txikientzat *Hitzaren* kazetaritza ezinbestekoa da, bestela haien berri ez litzatekeelako inon agertuko. «Hedabide handiek sekula kontatuko ez lituzketen» auzoetako kontuak eta herri-ekimenak jasotzen ditu *Hitzak*. Horren eragina eta irismena neurtzeko gako bat da, halaber, herritarrek nola zabaltzen dituzten gero, sare sozialetan edo Whatsapp bidez.

Eskualdeko enpresa, kooperatiba, udal eta elkarteentzat, «erreferentziazko komunikabide naturala da» *Hitza*. Kooperatibek eta erakundeek «bidelagun egoki gisa» ikusten dute. Udalentzat «*Hitza* da komunikatzeko modurik zuzenena, eraginkorrena eta errazena».

1.4. Baliabideen eraginkortasuna eta profesionaltasuna

Hitza-ko lantaldearen tamainak eta dituzten baliabide ekonomiko mugatuek ez dute eragotzi eskualdeko txokorik urrunenetara iristea. Horrek erakusten du «kudeaketa eraginkorra» egiten dutela, eta eskualdeko agenda kulturala, politikoa eta soziala «ia osotasunean jasotzeko gai» direla.

Hitza-ko kazetarien «profesionaltasuna» harremanetarako duten modu «natural eta hurbilean» eta informazioa bilatzeko «proaktibitatean» oinarritzen da. Batzuetan eragileek jotzen dute haiengana, baina askotan herriaz arduratzen den kazetaria bera da deitzen duena, zertan ari diren galdetzeko edo kontatzeko zerbait ote duten jakiteko. Lanerako «prestutasun» horrek («*Hitzakoak* beti daude gure zain») eragileekiko konfiantza eta kudeaketa profesional «bikaina» adierazten du.

Eragileek *Hitza* «bidelagun egokitza» jotzen dute, haien «misioarekin bat egiten duelako» eta informazioa tratatzeko orduan «zintzotasuna erakusten» duelako. Misio partekatuaz ari direnean, hauxe azaldu dute: «euskara eta eskualde-begirada zaintzea».

Bestalde, interes-taldeek uste dute kazetariak «modu profesionalean egokitu» direla garai berrietara, «gaur egun edukiak papererako zein webgunerako modu erakargarrian prestatzen baitituzte eta informazioa etengabe eguneratzen baitute».

Bestalde, *Hitza*-ren profesionaltasuna «indartu egiten» da beste proiektu batzuekin dituen lotura estrategikoei esker, zerbitzu integralagoa eskaintzen baitute. Adibidez, 11Barri-k dio *Hitza*-ren Markinako egoitza berean kokatuta daudenez, bi proiektuak bata bestearen osagarri direla. Haien arteko harremana egunerokoa da. Honek publizitate eta komunikazio zerbitzu profesionalak ematen dizkio *Hitzari*. Gisa horretan, hedabidearen berezko aktibitate ekonomikoaz gain, *Hitza* enplegu bultzatzaile ere bada, zuzenean.

Hitzak bestelako lankidetzak formalak ditu beste erakunde batzuekin ere, hala nola EIKA bezalako kooperatiba handiekin edo Bertsozale Elkartearekin (adibidez, bertsolari txapelketa garaian hedabide laguntzaile moduan edo materiala diseinatzeko). Elkarlan hori hedabidearen «sendotasun profesionalaren erakusgarri» dela diote eragileek.

1.5. Artxiboa eta memoria

Eguneroko kazetaritza lanaz gain, Lea Artibai, Mutriku eta Busturialdeko *Hitza* lan berezia egiten ari da memoria historikoaren arloan, bereziki Gernikan. Alabaina, *Hitza* memoria historikoaren inguruan egin den lanketaren «biltzaile

nagusia» bihurtu da. *Hitza*-ren interes-taldeetako bat da Gernika Memoriaren Lekuko plataforma. Horko elkarrizketatuak adierazi duenez, «*Hitzak* plataformak berak baino artxibo zabalagoa du, azken 20 urteetan gertatutako gertaera, iritzi eta diskurtso guztiak jaso dituelako».

Hogei urtetako ibilbide horri esker, *Hitzaren* artxiboa herritarrentzat «altxor izugarria» bihurtu da. Zenbaki zaharrak berreskuratzean, gai beraren inguruko begirada eta diskurtso askotarikoek zein bilakaera izan duten ikus daiteke. Halaber, Gernika Memoriaren Lekuko plataforma sortu aurretik ere, *Hitzako* kazetariak kultur etxearekin elkarlanean Guernica Gernikara liburua osatu zuten, aldarrikapen horren jasoketa historikoa egiteko xedearekin, eta informazio baliagarria dago hor, orain, eskura.

Jaso duten materialetik harago, *Hitzaren* «balio bereizgarria» memoria «tratatze moduan» datza, instituzioetatik datorren «ikuspegi ofizialari herriarena gehitzen» baitio, eta herrigintzaren «erakusleiho» eta «ahotsa» baita. «*Hitza* da behetik gorako memoria historiko hori jasotzen duen hedabide bakarra».

Memoria historikoaren lanketa «efemerideetatik haragokoa» izan behar dela dio Gernika Memoriaren Lekuko plataformak. «Oroimena ez da data puntual bati lotutako zerbait, urte osoko prozesu jarraitua baizik». Urte osoan ari dira, beraz, lan horretan. Memoria apirilaren 26ko efemerideari soilik ez lotzea da eragileen asmoa, eta *Hitzak* «filosofia horrekin bat egiten du, urte osoan zehar egiten diren hitzaldi, erakusketa eta adierazpenei jarraipen osoa emanez». Gertatu zenaz gain, gaur egungo agenda kulturala memoriarekin lotzeko ariketa ere egiten du *Hitzak*, eta horrela «gaiak bizirik mantentzen laguntzen» du.

Dena den, artxibo lanetik harago doa horren balioa. «Askotan kontziente ez garen arren, *Hitzak* egiten duen eguneroko lana etorkizuneko ikerlariarentzako funtsezko iturria da».

1.6. Balio kuantitatiboa

Balio sozialaren izaera kualitatiboa deskribatu dugu aurreko lerroetan. Garrantzi handiena horrek du, eta hori datu ekonomikoetara ekartzeko ahalegina egin baliteke ere, ezin da guztiz zehatza izan. Dena den, aktibitate ekonomikoak berak sortzen du balioa, ordaindutako soldaten bidez, BEZaren bidez, irabazien gaineko zergen bidez, eta abar. *Hitza*-k 430.714 euroko diru-laguntzak jaso zituen 2024an. Baina aktibitateak berak sortutako itzultze sozioekonomikoa 261.533 eurokoa da. Hots, jaso duen laguntza baino 1,61 aldiz gehiago itzuli dio gizarteari (dirulaguntzak kontuan hartuta).

Balio sozioekonomikoa neurtzeko, aldiz, zeharkako eragineko balio ekonomikoa hartzen da kontuan, hala nola hornitzaileei ordaindutakoa. Kasu horretan, jasotako euro bakoitzeko 2,09 euro itzultzen dizkio gizarteari.

Balio sozial espezifikoa neurtzea ez daiteke hain ariketa zehatza izan, baina kontuan hartuta alfabetatzean egin duen ekarpena, euskararen sustapenean, herri kohesioan eta herriari buruzko informazioan, artxibo biltegian, eta abar, zuhurtziatzeko datu bat eman liteke: jasotako euro bakoitzeko 4,30 euro gehiago eman dizkio gizarteari, balio sozial espezifikoa gisa. Orokorrean, beraz, balio espezifikoa orokorra 2.320.027 eurokoa da, alegia, jasotako euro bakoitzeko 6,39 eurokoa.

2. Hamaikaren balio soziala

Hamaika Telebista (aurrerantzean, *Hamaika*) 2006an sortu zuten hainbat komunikazio enpresek: Berria Taldea (lehenengo EKT), Euskal Komunikabideen Hedapenerako Elkartea (Gara eta Naiz), CMN TV (Noticias taldea), Elkar, Euskaltel eta Bainet. Hego Euskal Herriko lau hiriburuetan dituzte egoitzak, eta programazio bereziak dituzte herrialdez herrialde, kohesio nazionala ere bilatzen badute ere. Ipar Euskal Herriari dagokionez, harreman hurbila dute Kanalduderekin.

2.1. Lurralde Ikuspegia

Hamaikak nazio ikuspegia du, eta «ekarpen handia egiten die herri kohesioari eta lurralde ikuspegiari». Udalbiltza da *Hamaikaren* interes-taldeetako bat. Haren lan-esparrua Euskal Herri osoa da, eta harentzat oso garrantzitsua da *Hamaikak* ikuspegi berbera izatea. Zentzu horretan, Hego Euskal Herriko lau herrialdeetan baditu ordezkariak, eta Ipar Euskal Herrian elkarlan estua antolatua du Kanaldude telebistarekin. Harekin egindako akordioei esker, Kanaldudeko edukiak (*Harri salda* saioa, adibidez) ikus daitezke *Hamaikan*, eta horrela Ipar Euskal Herriari tokia ematen zaio.

Nazio ikuspegiak gain, eskualdekako eta tokian tokiko ikuspegiari ere arreta ematen dio. Kanalduderen saioari ematen dioten tokiaren ildo beretik, Hego Euskal Herriko lau ordezkariak sortzen dituzte dagozkien edukiak. Horretan, *Nafarroako Hamaika* jarri dute eredu gisa, besteak beste, *Hezurren memoria* edo *NafarAway* saioen kalitatea goraiatu baitute. Halaber, tokian tokiko udalei oihartzuna ematen dio *Hamaikak*, eta Euskal Herriko herriak ezagutzeko aukera eskaintzen du. Horretan eredugarritzat jo dute Biziberri saioa, «tokiko garapenarekin lotutako ekonomia txikiari», alegia, laborariei garrantzia ematen diolako. Gisa horretan, ikuspegi nazionala eta lokala bateratzen dituzte. Interes-taldeetako elkarrizketatuen arabera, hedabide herrikoa da eta nazionala, aldi berean. Tokian tokiko udalei oihartzuna ematen dietenean, lurraldetasuna era batera lantzen dute, ikuspegi globalak gain, Euskal Herriko herriak ezagutzeko aukera emanez. Hori ere «ikuspegi nazionalarekin» jokatzeko dela dio eragile batek.

2.2. Euskal Kulturaren Sustapena

Elkarrizketatutako interes-taldeen artean, bat da berriaz kulturagintzan ari dena: Durangoko Azoka. Dena den, gainerako interes-taldeetako ordezkariak ere azpimarratu dute *Hamaikak* euskal kulturaren zabalpenean egiten duen lana. *Hamaika* bidelagun garrantzitsua da Durangoko Azokarentzat, urtero Ahotseneako kontzertuak eta Azoka TBren edukiak zuzenean emititzen baititu. *Hamaikarentzat* programazioa osatzeko edukiak eskaintzen ditu Durangoko Azokak, eta *Hamaikak*, aldiz, Azokak antolatzen dituen kultur-ekintzei oihartzuna ematen die. Tarte zabal hori eskainiz, Durangoko Azokako berritasunak sakon aipatzen dituzte eta elkarrizketa ugari egiten dute.

Bestalde, Udalbiltzak antolatutako Geuretik sortuak sormen programa ere laguntzen du *Hamaikak*. Programa horren bidez Udalbiltzak diruz laguntzen dituen sormen proiektuei buruzko bideo-pilulak egin ditu *Hamaikak*, eta bai horko emanaldi guztiak grabatu ere. Udalbiltzaren iritziz ezinbesteko lana da hori, erakunde horren kultur eta herri ikuspegia eta filosofia zabaltzeko.

Horrez gain, *Hamaikak* ekarpen oso nabarmena eta garrantzitsua egiten die euskal musikari eta sorkuntzari. Zehazki, *Musika zuzenean* saioa goraiatu dute denek. 300 atal baino gehiago ditu dagoeneko; horietan, Koldo Otamendi aurkezleak elkarrizketak egin dizkie euskal eszenako ia musikari eta kantari guztiei. Horrela, bestela ikusezinak izango lirakekeen 300 musika talde ezagutarazi dituzte.

Dena dela, euskal musikari leiho gehiago ere eskaintzen dizkio *Hamaikak*. Elkarrizketatu asko gurasoak dira, eta deigarria zaie beren seme-alaba nerabeek zenbat jarraitzen duten telebista kate horren musika programazioa. Egunean zehar euskal kantari eta taldeen bideoklip ugari jartzen dute antenan. Orduak

betetzeko trikimailu bat izan litekeela pentsa lezake edonork, baina gazteak une horren zale dira, eta horri esker euskal musikan sortzen ari dena ezagutzen dute. «*Hamaika* musikaren leiho garrantzitsua da gazteentzat. Musika taldeen bideoklipak jartzen dituzte, eta horren bidez gazteengana iristen da».

Hatortxu eta EHZ bezalako jaialdien jarraipen bereziak ere egiten ditu. Musikaz gain, bestelako kultur-adierazpenei ere egiten die lekua: bertso saioak eta antzezlanak ere ematen ditu, adibidez.

Bi norabidetakoa da horren onura. Alde batetik, bestela ikusgarritasunik ez duten musika taldeak erakustera ematen dituzte, euskal musikaren argazki hobea eta osoagoa ematen dute eta musika taldeen eskaintza aberatsa islatzen du. Beste aldetik, eta horren ondorioz, gazteak euskarara eta euskal kulturara hurbiltzen dira.

«Gazteak euskarara motibatzekeo tresna da. Horretan, erakunde publikoek (Eusko Jauralaritza, Nafarroako Gobernua, Euskal Hiri Elkargoa) erronka handi bat dute: euskara izatea kaleko hizkuntza, hizkuntza bizia. Baina gaztetxoak ez ditugu motibatzen. Euskal kulturaren dugun altxorra ezagutarazteko, diru asko behar da. Ikaragarriko gastuak egin behar lituzkete euskal kultura eskaparatean jartzeko. *Hamaikak* egiten duena opari bat da. Diru ikaragarria aurreztu arazten die erakundeei».

2.3. Hedabideen aniztasuna

Elkarrizketatuek balio handia eman diote euskarazko telebista nazionalen artean beste eskaintza bat izateari. *Hamaikak* euskarazko telebistaren monopolioa hautsi duela diote, urte askoan ETBk izan zuena. Noski, badira tokian tokiko euskarazko telebistak ere, baina nahiz eta *Hamaika* tokian tokiko edo eskualdeko telebistekin ere aldera litekeen, bokazio eta hedapen nazionaleko telebista gisa ikusten dute. *Hamaikak* baliabide gutxiago duela onartu dute denek, baina horrela izanik ere goraiatu dute euskal hitzuneke beste telebista bat ikusteko aukera dutela, eta «horrek ekosistema bat sortzen laguntzen» duela uste dute.

Hamaikak «ez du ETBk duen muga politikorik». Hori dela eta, Euskal Telebistan «agertzen ez diren ahotsak» entzun daitezke *Hamaikan*, edota ETBn «lantzen ez diren formatuak» ikus daitezke. Adibidez, *Kolpez kolpe* saioan aktualitatea «modu askean» lantzen dute eta ETBn egingo ez liratekeen elkarrizketak egiten dituzte.

Illo editorial horri esker iritzi edo ikuspegi aniztasuna dago interes-taldeen begietan. «Ikusle euskaldunari hautatzeko aukera ematen» zaio. Adibidez, hauteskunde gauean, «bestelako ikuspegi bat» eskaintzen du. Ikuspegiak ari direnean, ez dira bakarrik ari alderdi edo joera politiko bati ematen zaion lekuaz,

baizik eta hainbat gai enfokatzeko moduz. Tokian tokiko ekonomiaz ari direnean, adibidez, albisteetan turismoari garrantzia eman beharrean, laborantzan edo enpresa txikietan jartzen dute arreta. Edo gai feministetan, *Hamaika* da Bilgune Feministari hainbesteko lekua ematen dion «euskarazko telebista bakarra».

2.4. Elkarlana eragileekin

Transbertsalitatea eta elkarlana dira *Hamaikaren* ezaugarrietako bat. Atzean hainbat eragile dituenez, «elkarlana bere DNAREN parte» da. Hain zuzen ere, «interes berezia dute proiektu herrikoi eta txikiak sustatzean». Hainbat eragile eta gizarte ekimenekin egiten dute lan, haien proiektuak ezagutarazteko.

Gure Esku gizarte-ekimenak Bagara maratokia antolatu zuen. Hamabi orduko ekitaldi haren zuzeneko emisioa eskaini zuen *Hamaikak*, ekitaldiak iraun zuen denbora guztia. Gure Esku bera izan zen ekoizlea, baina *Hamaikaren* kanalak baliatu zituzten zuzeneko hori zabaltzeko.

Korrika ere emititzen dute zuzenean. Hasiera eta bukaera ekitaldiaz gain, zeinak beste hedabideek ere eskaintzen dituzten, Korrikaren ibilbide osoa emititzen dute zuzenean. Korrikak irauten dituen hamar egun horietan ez dago ia besterik *Hamaikan*. Hala ere, ikusle kopuru handia lortzen du programa horrek. «Ikaragarria da Korrikaren jarraipena. Ematen zuen ameskeria zela, baina lortu dute. Korrikaren magia azaltzen dute. Nahiz eta herria ez ezagutu, ordu erdi bat egon naiteke hari begira. Beste hedabideek ezin dute egin», dio ikusle batek.

UEMA (Udal Euskaldunen Mankomunitatea) erakundearekin harreman informala garatu du *Hamaikak*. Gainerakoekin bezala, ez dute hitzarmenik. Hala ere, elkarlan nahiko jarraikia daukate. «UEMAren ekimen guztiei jarraipen handia egiten die» *Hamaikak*. «Herri-ekimenei eta euskalgintzari leku handia ematen die. Beste hedabide batzuetara iristea askoz zailagoa da», UEMAko ordezkariaren iritziz. UEMAren eta *Hamaikaren* elkarlan antolatua izan zen Iñaki lurrebasoren tesiaren harira. Lan hori era dibulгатiboan azaltzeko programa sorta bat egin zuten elkarlanean. Euskararen egoera ulertzeko gakoak eskaini zituzten 11 bideo ekoiztu eta zabaldu zituen *Hamaikak*, UEMArekin elkarlanean. UEMAK gidoia eta testuak idatzi zituen, eta *Hamaika* grafismoaz eta edizioaz arduratu zen, besteak beste. «Horri esker, lurrebasoren tesiari oihartzuna eman zaio». Elkarlan hori egiteko, ez zen izan transakzio ekonomikorik.

Bestalde, UEU-rekin batera landutako *Ikerl(h)ari* podcasta emititu zuen *Hamaikak* denboraldi batean.

Laburbilduz, «eragileei zabalik» dagoen telebista da, eta ez dio inori eskatzen eskusibitaterik.

2.5. Elkarlana beste hedabideekin

Aipatu dugu *Hamaikak* baduela elkarlana Kanalduderekin, haren saio batzuk emititzen baitituzte beren antenan. Baina emankizun trukeaz aparte, hainbat saio produzitu dituzte beste hedabide batzuekin elkarturik. Berria egunkaria eta Naiz irratia dira kolaboratzaile nagusiak, alde horretatik.

Korrikaren hasiera eta bukaera ekitaldia dira elkarlan horren gailurra, zeinetan Berriaz gain beste hainbat hedabide ere batzen zaizkien. Baina Berriarekin bestelako zuzeneko saio batzuk ere egiten dituzte: Iruñeko sanferminetako txupinazoan, urtarrilean presoan alde egiten den manifestazioan edota Donostiako Zinemaldian. Beste zenbait dokumental ere egin izan dituzte elkarrekin. Elkarlanari esker, bakoitzak dituen baliabide ekonomikoetatik harago doan zerbait egin dezakete. *Hamaikak* Berriari ikusgarritasuna eman dio, haren lan batzuk baliatu dituelako.

Naiz Irratiak, aldiz, hauteskunde gauetako saioak egiten ditu *Hamaikarekin*. «Bien baliabideak elkartuta emaitza hobeak lortu dira». Horrez gain, *Hamaikaren Zozoak beleari* eta *Geltokia* saioak baliagarriak dira irratirako.

2.6. Kazetaritza eta formazioa

Baliabide gutxi izan arren, «lan txukuna egitera eta ekarpena egitera iristen» den telebista da. «*Hamaika, low cost* bada ere, eraginkorra da». Txalogarria iruditzen zaie hori elkarriketatuei, «su-artifizialetara ohituta gauden garaian». Kalitatearen bermea daukate «konfiantzazko iturriak erabiltzea», eta horrek kazetaritza «fidagarria» egiten dutela pentsatzera daramatza interes-taldeetako elkarriketatuak. «Kazetaritza zintzoa egiten dute, eta hori nahikoa da».

Halaber, komunikazioa sareko eduki laburretara bideratzen ari den garaian, «telebista linealak oraindik bere funtzioa» baduela uste dute. «Oraindik badu indarra, nahiz eta norabide aldaketak egon. Behar da kazetaritza edo komunikazio kalitatezko eta deontologikoa; hori sareak ez dizu ematen, hori ematen dizu proiektuak eta kazetari talde batek».

Lan-talde gaztea du, oro har, *Hamaikak*. Elkarrizketatu batzuek aitortu dute lana prekarioa dela. Horrek eragiten du, agian, gazteek ez pasatzea denbora asko hor lanean. Urteetan zehar «gazte asko pasatu dira *Hamaikatik*». Lan prekario gisa uler litekeen bezala, formazio gune gisa ere uler liteke. «*Hamaika* eskola handia eta profesionala da. Gazteak trebatzeko toki egokia da, telebista txikietan gauza asko egitea egokitzen baita. Lan horretan irudimen gehiago lantzen dute, ardura gehiago hartzen dute eta erabakiak hartu behar dituzte». Gisa horretan, *Hamaikan* lan egin duten gazteek orotariko kazetaritza lanak egiten ikasi dute, edukien eta erredakzioaren aldetik bezala multimedia aldetik.

Azkenik, hainbatek azpimarratu dute *Hamaikak* bere edukiak *creative commons* lizentzia librean jartzen dituela. Horri esker, beste hedabideek *Hamaikaren* bideoak erabil ditzakete (Berriak, adibidez, eskura izan ditzake, nahiz eta oso gutxitan erabili dituen). Aldiz, Wikipediak maiz erabiltzen ditu *Hamaikaren* irudiak. «Material andana hori altxor bat da, oso zaila baita bestela pertsona baten argazki libreak aurkitzea».

2.7. Balio kuantitatiboa

Hamaika Telebista hedabidearen balio sozial kualitatiboa nolabait ekar liteke datu ekonomikoetara ere.

Balio sozialaren izaera kualitatiboa deskribatu dugu aurreko lerroetan. Garrantzia handiena horrek du, eta zaila da horri balio ekonomiko bat aitortzea. Aktibitate ekonomikoak berak sortzen du balioa, ordaindutako soldaten bidez, BEZaren bidez, irabazien gaineko zergen bidez, eta abar. *Hamaikak* 1.121.769 euroko diru-laguntzak jaso zituen 2024an. Baina aktibitateak berak sortutako itzultze sozioekonomikoa 2.219.935 eurokoa da. Hots, jaso duen laguntza baino 2,98 aldiz gehiago itzuli dio gizarteari.

Balio sozioekonomikoa neurtzeko, aldiz, zeharkako eragineko balio ekonomikoa hartzen da kontuan, hala nola hornitzaileei ordaindutakoa. Kasu horretan, jasotako euro bakoitzeko 2,90 euro itzultzen dizkio gizarteari.

Delikatuagoa eta lausoagoa da balio sozial espezifikoa kalkulatzeko. Gorago aipatutako balio sozial kualitatibo hori dirutara ekartzeko ahalegina egin da, elkarlanean sortutako produktuei esker aurreztutakoa edo beste eragileei kendu zaien lanaren kostua kalkulatu. Jasotako informazioaren arabera, eskuratutako euro bakoitzeko 1,38 euro itzuli dizkio gizarteari. Neurketaren zehaztasun faltaren ondorioz edo falta den informazioaren ondorioz, pentsa liteke kopuru hori altuagoa dela.

Oro har, *Hamaika Telebistak* 3.676.364 euro itzuli dizkio gizarteari 2024an.

3. Ondorioak

Hamaikaren eta *Lea Artibai, Mutriku eta Busturialdeko Hitzaren* balio soziala neurtzerako orduan, interes taldeek azpimarratzen dituzten balio nagusiak, batetik, lurraldetasunari edo eskualdeko kohesioari lotutakoak dira. *Hamaikak* Euskal Herri mailako lurraldetasunaren beharrei erantzuten die eta *Hitzak* bere eskualdeari. *Hitzaren* kasuan, *Lea Artibai* eskualdea, batetik, eta *Busturialdea*, bestetik, azaltzen dira, baina eskualde horien kohesioan laguntzen dute.

Bigarren balioa euskararen sustapenari edo euskal kulturaren hedapenari dagokio. Gehiago aipatu da kultura *Hamaikaren* kasuan, eta euskarazko alfabetatzea *Hitzaren* kasuan, baina biek sortzen dute balioa euskararentzat eta euskal kulturarentzat.

Gainerako eragileekin duten harremana eta elkarlana ere errepikatzen den balio bat da. Elkarlan hori mesedegarri izaten da bi norabideetan. Bestalde, gertuko kazetaritza txalotu dute interes-taldeek, bi kasuetan.

Ikerketa honetan ateratako ondorio nagusiek berresten dute aurreko ikerketatik atera zen ideia nagusia. Batetik, euskarazko hedabideek funtzio garrantzitsua betetzen dute lurralde eta eskualde ikuspegiaren garapenean eta eskualde horretako komunitatearen kohesioan, eta nazio ikuspegiaren zaintzean. Bigarrenik, ezinbesteko tresnak dira euskararen hedapenean, euskararen irakaskuntzan edo alfabetatzean, edota euskalgintzaren sustapenean. Gauza bera da kulturari dagokionez ere. Hirugarrenik, gizarte-ekintzetan duten eragina, gizarte-eragileekin duten elkarlana edo kezka sozialei buruzko informazioen zabalkundea osagai garrantzitsuak dira, euskarazko hedabideen balio soziala neurtu dugun ikerketa guztietan agertu den bezala. Laugarrenik, hezkuntzari egiten zaion ekarpena agertu da ia beti. *Hitzaren* kasuan, ez da zehazki Hezkuntza arloa, baina memoria historikoaren arloan egiten den lana goraiatu dute interes-taldeek; lan hori Hezkuntza arloan erabilgarri izan daiteke.

Azken finean, berriz ere agerian gelditu da euskarazko hedabideek, baliabide mugatuak izanik ere, era askotako ekarpena egiten dietela gizarteari, ez balira existituko, funtsezko zeregin batzuk bete gabe geldituko lirakeela edo erakunde publikoek bestelako inbertsio handi batzuk egin beharko lituzketela hutsune hori betetzeko.

